

บทที่ 3

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

วิธีการทดลอง

ใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์เชียงใหม่ 60 ที่ได้จากการปลูกในสภาพแปลงขยายเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ซึ่งปลูกในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 และเก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549 จำนวน 50 กิโลกรัม จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพเริ่มต้นและนำมาลดความชื้นให้เหลือความชื้นของเมล็ดเริ่มต้น 7 เปอร์เซ็นต์ แล้วทำการสุ่มแบ่งจำนวน 0.5 กิโลกรัมต่อซ้ำ บรรจุในถุงพลาสติกชนิด polyethylene แบบหนา โดยใช้เครื่องบรรจุเมล็ดพันธุ์ระบบสุญญากาศ จากนั้น นำเมล็ดพันธุ์มาเก็บรักษาไว้ภายใต้สภาพความชื้นสัมพัทธ์ต่างๆ โดยทำการทดลองในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ ภาควิชาพืชไร่ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการวางแผนการทดลองแบบ Factorial in Randomized Complete Block Design 4 ซ้ำ โดยมี 2 ปัจจัย

ปัจจัยที่ 1 ความชื้นสัมพัทธ์ภายในโรงเก็บ 4 ระดับ คือ 50-55, 60-65, 70-75 เปอร์เซ็นต์ และความชื้นสัมพัทธ์ของห้อง (ไม่มีการควบคุมความชื้นสัมพัทธ์)

ปัจจัยที่ 2 ระยะเวลาในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์มี 8 ระดับ คือ 0, 30, 45, 60, 75, 90, 105 และ 120 วัน

โดยนำไปใส่ในถังพลาสติกที่รองรับด้วยตะกร้าพลาสติก ซึ่งมีสารละลายอิมิตัวบรรจุอยู่ในถังพลาสติกนั้น โดยมีการเตรียมสารละลายอิมิตัวที่ให้ความชื้นสัมพัทธ์ 3 ระดับ คือ

- สารละลายอิมิตัวแมกนีเซียมไนเตรท ($MgNO_3$) ความเข้มข้น 0.23 โมล ในน้ำกลั่น 100 มิลลิลิตร ที่มีความชื้นสัมพัทธ์ที่ระดับ 50-55 เปอร์เซ็นต์

- สารละลายอิมิตัวโซเดียมไนไตรต์ ($NaNO_2$) ความเข้มข้น 0.90 โมล ในน้ำกลั่น 100 มิลลิลิตร ที่มีความชื้นสัมพัทธ์ที่ระดับ 60-65 เปอร์เซ็นต์

- สารละลายอิมิตัวโซเดียมคลอไรด์ ($NaCl$) ความเข้มข้น 0.54 โมล ในน้ำกลั่น 100 มิลลิลิตร ที่มีความชื้นสัมพัทธ์ที่ระดับ 70-75 เปอร์เซ็นต์

ปิดฝาถังให้สนิทแล้วพันรอบปากถังด้วยเทปขาวให้แน่น ส่วนกรรมวิธีที่ไม่มีการควบคุมความชื้นสัมพัทธ์นั้น ดำเนินการเช่นเดียวกันกับทั้ง 3 ระดับความชื้นสัมพัทธ์ข้างต้น แต่ไม่มีการบรรจุสารละลายอิมิตัว จากนั้นนำไปเก็บรักษาเป็นระยะเวลา 120 วัน แล้วทำการสุ่มตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ทำการเก็บรักษาภายใต้สภาพดังกล่าวครั้งแรกเมื่อครบ 30 วัน หลังจากนั้นทำการสุ่มตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ทุกๆ 15 วัน ดังนี้

1. ตรวจสอบความงอกมาตรฐาน (standard germination test)

ตามวิธีการของ ISTA (1999) ทำการสุ่มเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองกรรมวิธีละ 4 ซ้ำ จำนวน 50 เมล็ดต่อซ้ำ มาเพาะในกระดาษแบบ between paper โดยการนำกระดาษเพาะ (towel paper) ขนาด 25 x 40 เซนติเมตร ซ้อนกัน 2 ชั้น วางบนถาดอะลูมิเนียม จากนั้นทำให้เปียกด้วยน้ำกลั่นแล้วเทน้ำส่วนเกินออก นำเมล็ดในแต่ละซ้ำมาวางด้านบน โดยใช้ถาดนับเมล็ด ปิดทับด้วยกระดาษเพาะเมล็ดอีกชั้น พับขอบด้านข้างและด้านข้าง ประมาณ 1 นิ้ว จากนั้น ม้วนกระดาษเพาะที่มีเมล็ดอยู่ภายในนำไปไว้ในตู้เพาะที่ควบคุมอุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส ตรวจสอบความงอกหลังเพาะ 5 และ 8 วัน หลังการเพาะ ประเมินผลต้นอ่อนปกติและบันทึกเปอร์เซ็นต์ความงอกของเมล็ด

2. ตรวจสอบความแข็งแรงโดยการเร่งอายุเมล็ดพันธุ์ (seed vigor test by accelerated aging test)

ทำการสุ่มเมล็ดที่ใช้ทดสอบกรรมวิธีละ 4 ซ้ำ จำนวน 50 เมล็ดต่อซ้ำ ใส่ลงในตะแกรงลวดสแตนเลสรูปทรงกลม แล้ววางลงในขวดเร่งอายุที่เติมน้ำกลั่นไว้ 100 มิลลิลิตร ปิดฝาให้สนิท (เพื่อให้มีความชื้นสัมพัทธ์ 100 เปอร์เซ็นต์) เก็บในตู้ควบคุมอุณหภูมิที่อุณหภูมิ 41 องศาเซลเซียส ไว้ล่วงหน้าก่อนแล้ว นาน 64 ชั่วโมง (จวงจันทร, 2529b) แล้วนำมาทดสอบความงอกตามวิธีทดสอบความงอกมาตรฐาน

3. ตรวจสอบความมีชีวิตโดยวิธีเตตราโซเลียม (seed viability test by tetrazolium test)

ทำการสุ่มเมล็ดที่ใช้ทดสอบกรรมวิธีละ 4 ซ้ำ จำนวน 50 เมล็ดต่อซ้ำ แยกเมล็ดแต่ละซ้ำด้วยน้ำกลั่นทิ้งไว้ประมาณ 12 ชั่วโมง จากนั้นนำมาแกะเปลือกหุ้มเมล็ดออกใส่ไว้ในแก้วน้ำพลาสติก ที่มีสารละลายเตตราโซเลียม (2,3,5-triphenyltetrazolium chloride) ความเข้มข้น 1.0 เปอร์เซ็นต์ นำไปไว้ในตู้ควบคุมอุณหภูมิที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส นาน 2 ชั่วโมง (จวงจันทร, 2529b) ครบกำหนดล้างเมล็ดและแช่น้ำไว้ ทำการตรวจนับความแข็งแรงและชีวิตของเมล็ดพันธุ์ โดยประเมินผลจากการติดสีของ Formazan ในส่วนต่างๆ ของเมล็ด

4. ตรวจสอบความแข็งแรงโดยการวัดค่าการนำไฟฟ้า (electrical conductivity test)

ทำการสุ่มเมล็ดที่ใช้ทดสอบกรรมวิธีละ 4 ซ้ำ จำนวน 25 เมล็ดต่อซ้ำ ซึ่งน้ำหนักหน่วยเป็นกรัม ด้วยเครื่องชั่งชนิดทศนิยม 2 ตำแหน่ง นำเมล็ดพันธุ์แต่ละซ้ำใส่ลงในบีกเกอร์ขนาด 200 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่น (distilled water) 75 มิลลิลิตร ซึ่งทำการวัดและบันทึกค่าการนำไฟฟ้าของน้ำกลั่นที่ใช้ด้วย จากนั้น นำเข้าตู้ควบคุมอุณหภูมิที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส เป็นเวลานาน 24 ชั่วโมง (จวงจันทร, 2529b) นำน้ำที่ได้จากการแช่เมล็ดมาทำการวัดค่าการนำไฟฟ้าทันทีโดยก่อนและหลังการอ่านค่าการนำไฟฟ้าของแต่ละซ้ำทุกครั้งต้องล้างเซลล์ด้วยน้ำกลั่นบริสุทธิ์ ซึ่งค่าการนำไฟฟ้ามีหน่วยเป็น μmhos นำมาหารด้วยน้ำหนักของเมล็ด 25 เมล็ด จะได้ค่าการนำไฟฟ้าเฉลี่ยของเมล็ดพันธุ์หนัก 1 กรัม หน่วยเป็น $\mu\text{mhos/g}$

5. การวัดอัตราการเจริญเติบโตของต้นกล้า (seedling growth rate test)

ทำการสุ่มเมล็ดที่ใช้ทดสอบกรรมวิธีละ 4 ซ้ำ จำนวน 25 เมล็ดต่อซ้ำ มาวางบนกระดาษเพาะแบบ between paper นำไปไว้ในตู้เพาะที่ควบคุมอุณหภูมิ 25 องศาเซลเซียส ตรวจสอบความงอกหลังเพาะ 7 วัน นำส่วนของต้นอ่อนที่ปกติไปอบที่อุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส นาน 24 ชั่วโมง (จวงจันทร, 2529b) จากนั้น นำมาชั่งน้ำหนักแห้งและคำนวณหาอัตราการเจริญเติบโตของต้นกล้า

$$\text{อัตราการเจริญเติบโตของต้นกล้า (มิลลิกรัม / ต้น / 7 วัน)} = \frac{\text{น้ำหนักแห้งของต้นกล้า}}{(\text{จำนวนต้นอ่อนปกติ} / 7 \text{ วัน})}$$

6. การตรวจสอบความชื้นของเมล็ดพันธุ์โดยวิธีอบด้วยลมร้อน (hot air oven method)

นำตัวอย่างเมล็ดมาบดละเอียด ให้ได้ขี้ละเอียดประมาณ 5 กรัม จำนวน 4 ซ้ำต่อกรรมวิธี อบในตู้อบที่อุณหภูมิ 103 องศาเซลเซียส นาน 17 ชั่วโมง หลังจากนั้น ทิ้งให้เย็นในโถดูดความชื้น (desiccator) นาน 30-45 นาที (ISTA, 2006) โดยบันทึกน้ำหนักตัวอย่างก่อนอบและน้ำหนักแห้งหลังอบ คำนวณหาความชื้นของเมล็ดพันธุ์จากสูตร

ความชื้นของเมล็ดพันธุ์ (เปอร์เซ็นต์มาตรฐานเปียก)

$$= \frac{\text{น้ำหนักตัวอย่างก่อนอบ} - \text{น้ำหนักตัวอย่างหลังอบ}}{\text{น้ำหนักตัวอย่างก่อนอบ}} \times 100$$

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการทดสอบที่บันทึกได้มาวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางสถิติ (analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิธี Least Significant Difference (LSD) (Steel and Torrie, 1985) และนำค่าดังกล่าวมาวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการถดถอย (multiple regression) เพื่อหาสมการสำหรับการคาดคะเนระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved